

Katarzyna Kaczyńska

Sprawozdanie z Konferencji Naukowej „Rozłam, podział czy rozproszenie?”

W dniu 13 maja 2013 r. na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się konferencja naukowa zatytułowana „Rozłam, podział czy rozproszenie?”. Zorganizowały ją wspólnie Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Wydział Historyczno-Socjologiczny Uniwersytetu w Białymstoku oraz Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk.

Podczas konferencji starano się odpowiedzieć na kluczowe pytania – co wiąże społeczeństwo z partiami politycznymi oraz odwrotnie, co wiąże partie polityczne ze społeczeństwem. Nie bez znaczenia pozostała również refleksja nad funkcjonalnym znaczeniem podziału (rozłam) społeczno-politycznego, który jest tak silnie zakorzeniony w polskiej myśli politycznej. Tworzenie przejrzystej więzi między społeczeństwem a sferą polityki jest w dzisiejszych czasach utrudnione między innymi przez procesy przyśpieszonej modernizacji kulturowej oraz zjawiska kryzysowe, takie jak rosnące bezrobocie i globalne załamanie gospodarki. Stąd kolejne dyskusyjne kwestie, które stały się przyczynkiem do zorganizowania konferencji – linia podziału między polityką a społeczeństwem oraz jej treść i dynamika.

Konferencję otworzył dziekan Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW prof. dr hab. Janusz Adamowski, który serdecznie powitał znakomitych gości, którzy zechcieli zaszczyścić swoją obecnością konferencję. Wprowadzenie do części merytorycznej wygłosili dr Ewa Maria Marciniak, wicedyrektor Instytutu Nauk Politycznych UW oraz prof. dr hab. Bogdan W. Mach, kierownik Zakładu Systemów Społeczno-Politycznych Instytutu Studiów Politycznych PAN.

Konferencja była podzielona na dwie merytorycznie powiązane części. Pierwszą stanowiła sesja plenarna, podczas której swoje prezentacje przedstawili specjaliści z dziedziny nauk politycznych, którzy na podstawie własnych badań empirycznych starali się pokazać różne konteksty analizy relacji partii politycznych i społeczeństwa w państwie demokratycznym. Druga część została poświęcona komentarzom eksperckim wygłaszanym przez wybitnych badaczy polskiej sceny politycznej na wiążących do wcześniej zaprezentowanych problemów badawczych.

Moderatorem części plenarnej był prof. dr hab. Wojciech Łukowski (INP UW), współautor wydarzenia. Jako pierwszy wystąpił dr Mikołaj Cześnik (ISP PAN) z referatem pt. *Nowy wymiar politycznego współzawodnictwa. Polska solidarna versus Polska liberalna*, który stanowił część projektu w ramach Polskiego Generalnego Studium Wyborczego. Autor postawił tezę, że obecnie bardziej aktualny jest podział na Polskę solidarną oraz Polskę liberalną, który powstał w 2005 roku, aniżeli postkomunistyczny podział na klasycznie rozumianą lewicę i prawicę. Dr Cześnik wskazał, jak obydwie zaprezentowane podziały, korelując ze sobą, przekładają się na wyniki głosowań wyborczych, a także jak organizują życie polityczne Polaków.

Drugim mówcą tej części był dr Ireneusz Sadowski (ISP PAN), który w swoim wystąpieniu poddał analizie lokalne i kontekstowe czynniki krystalizacji elektoratów wyborczych. Jako tło polityczne swoich badań obrał on polskie wybory prezydenckie z 2010 roku. Na podstawie wycinków sieci społecznych na stosunkowo niewielkim terytorium, jakim jest województwo Warmińsko-Mazurskie, dr Sadowski pokazał kształtowanie się nowego podziału społeczno-politycznego w obrębie dwóch wiodących partii politycznych – Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości. Jego rozważania dążyły do odpowiedzi na pytanie, czy mamy w Polsce do czynienia z reorientacją omawianego podziału, czy też z przesunięciem w obrębie elektoratu owych ugrupowań politycznych.

Następnie głos zabrał dr Tomasz Godlewski (INP UW). W referacie pt. *Autoidentyfikacje ideologiczne elektoratów partii politycznych – trwałość czy zmiana?* autor przedstawił wyniki badań dotyczące sposobu rozumienia pojęć prawica i lewica przez społeczeństwo polskie. Obszar jego analizy dotyczył również stopnia spójności zachodzącej pomiędzy autoidentyfikacjami ideologicznymi a decyzjami wyborczymi. Innymi słowy, starał się on odpowiedzieć na pytanie, czy podział na lewicę oraz prawicę jest nadal aktualny i czy jest ważnym punktem odniesienia decyzji wyborczych elektoratu.

Kolejne wystąpienia były skoncentrowane na jakościowym ujęciu problemu badawczego konferencji. Magister Maciej Białous (Instytut Socjologii UwB) w swojej prezentacji zatytułowanej *Wspólnoty pamięci a podział społeczno-polityczny w współczesnej Polsce* upatrywał przyczyn rozłamu w głęboko zakorzenionych konfliktach, które stanowią zagrożenie dla realizacji własnych interesów elit politycznych. Jego próba wytłumaczenia trwania owych konfliktów odnosiła się do deponowania w zbiorowej pamięci krzywd, które prowadzą do krystalizowania się wspólnot interesów.

Doktor Agnieszka Bějma (INP UW) w swoich rozważaniach zatytułowanych *Od afery Rywina do katastrofy smoleńskiej – nowe (stare) podziały społeczno-polityczne we współczesnej Polsce* starała się wyjaśnić, czy rzeczywiście wymienione wydarzenia miały wpływ na rozłam w polskim społeczeństwie. W ocenie autorki zarówno afera Rywina, jak i katastrofa smoleńska miały charakter tylko symboliczny. Stanowiły część procesu krystalizowania się elementów różniących ugrupowania na polskiej scenie politycznej, ale bezpośrednio nie były przyczynkiem do podziału społeczno-politycznego. Owego podziału dokonują liderzy politycz-

ni. Doktor Bejma poddaje również pod dyskusję kwestię zasadności używania takich kategorii, jak podział czy rozłam, a przede wszystkim ich rolę w wyjaśnianiu rzeczywistości politycznej.

Ostatnim mówcą w tej części konferencji był dr Krzysztof Hajder (Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM), który w referacie pt. *Bezrobocie a podział społeczno-polityczny* dokonał bardziej szczegółowej analizy kwestii rozłamu politycznego społeczeństwa. Na podstawie przeprowadzonych badań, a także opinii publicznej, dr Hajder stwierdził, że na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat bezrobocie jest traktowane jako najpoważniejsza kwestia społeczna w Polsce. Jego rozważania były skoncentrowane na próbie odpowiedzi na pytanie, czy poziom bezrobocia ma wpływ na wyniki wyborcze.

Drugą część konferencji stanowiły komentarze eksperckie w obrębie poruszanych wcześniej w referatach problemów badawczych. W panelu wzięli udział: prof. dr hab. Jerzy Bartkowski (ISP PAN), prof. dr hab. Mirosława Grabowska (Instytut Socjologii UW), prof. dr hab. Wojciech Łukowski (INP UW), prof. dr hab. Bogdan W. Mach (ISP PAN), prof. dr hab. Radosław Markowski (ISP PAN), prof. dr hab. Jacek Raciborski (Instytut Socjologii UW) oraz prof. dr hab. Tomasz Zarycki (Instytut Studiów Społecznych UW). Moderatorem tej części był dr Tomasz Godlewski. Komentarze stanowiły próbę odpowiedzi na następujące pytania: czy podział społeczno-polityczny w Polsce rzeczywiście istnieje?, komu służą, a komu szkodzą rozłamy? Starano się także stworzyć prognozy na przyszłość.

Na koniec warto podkreślić, że licznie zebrani słuchacze mieli szansę zadania pytań uczestnikom konferencji oraz wzięcia udziału w pasjonującej dyskusji. Zarówno badacze, jak i zgromadzeni studenci jednomyślnie wskazywali na wysoki merytoryczny poziom wydarzenia, które było doskonałą okazją do wymiany doświadczeń i impulsem do dalszych refleksji nad zagadnieniem podziału społeczno-politycznego w Polsce.